

LBRIS

We know
books
NELU NIȚĂ

TACTICA CRIMINALISTICĂ

CUPRINS

ABREVIERI	11
CUVÂNT ÎNAINTE	13
CAPITOLUL I	
NOȚIUNEA ȘI IMPORTANȚA TACTICII CRIMINALISTICE	15
1.1. Noțiunea de tactică criminalistică	15
1.2. Obiectul de activitate al tacticii criminalistice	16
1.3. Importanța tacticii criminalistice	17
1.4. Principiile tacticii criminalistice	18
CAPITOLUL II	
TACTICA PLANIFICĂRII ACTIVITĂȚII DE URMĂRIRE PENALĂ	21
2.1. Noțiunea și importanța planificării urmăririi penale	21
2.2. Planul de urmărire penală și structura acestuia	23
2.3. Forma planului de urmărire penală	25
CAPITOLUL III	
TACTICA ELABORĂRII VERSIUNILOR DE URMĂRIRE PENALĂ	29
3.1. Noțiunea de versiune de urmărire penală	29
3.2. Clasificarea versiunilor de urmărire penală	30
3.3. Condițiile care stau la baza elaborării versiunilor	30
3.4. Tactica elaborării versiunilor	31
3.5. Verificarea versiunilor de urmărire penală	31
3.6. Ordinea de prioritate în verificarea versiunilor	32
CAPITOLUL IV	
TACTICA EFECTUĂRII CERCETĂRII LA FAȚA LOCULUI	33
4.1. Noțiunea de cercetare la fața locului și importanța acestei activități	33
4.2. Necesitatea și scopul efectuării cercetării la fața locului	34
4.3. Principalele trăsături ale cercetării la fața locului	35
4.4. Principiile tactice privind cercetarea la fața locului	36
4.5. Noțiunea de locul faptei	37
4.6. Procedura dispunerii cercetării la fața locului	38
4.6.1. Sesizarea organelor de urmărire penală	38
4.6.2. Primele măsuri luate de către decidenți după sesizarea faptelor infraționale	40
4.6.3. Asigurarea prezenței agenților de poliție la locul evenimentului	40
4.6.4. Verificarea competenței și dispunerea efectuării cercetării la fața locului	42

4.6.5. Constituirea echipei de cercetare la fața locului -----	42
4.6.6. Deplasarea la fața locului a echipei de cercetare -----	43
4.6.7. Sosirea la fața locului -----	44
4.7. Sarcinile membrilor echipei de cercetare la fața locului-----	44
4.7.1. Sarcinile șefului echipei de cercetare la fața locului -----	44
4.7.2. Sarcinile specialiștilor criminaliști -----	45
4.7.3. Sarcinile investigatorilor și anchetatorilor -----	45
4.7.4. Sarcinile conductorului de animale-----	46
4.7.5. Sarcinile altor specialiști -----	46
4.8. Activitatea echipei de cercetare la fața locului -----	46
4.8.1. Desfășurarea de activități premergătoare cercetării la fața locului----	47
4.8.2. Desfășurarea cercetării la fața locului -----	49
4.8.2.1. Cercetarea la fața locului în faza statică -----	49
4.8.2.2. Cercetarea la fața locului în faza dinamică-----	51
4.8.3. Stabilirea existenței „împrejurărilor controversate”-----	53
4.8.4. Reluarea și repetarea cercetării la fața locului -----	53
4.8.5. Interpretarea rezultatelor cercetării la fața locului-----	54
4.9. Încheierea procesului-verbal de cercetare la fața locului-----	54

CAPITOLUL V

EXPERTIZA JUDICIARĂ ȘI CONSTATAREA. REGULI TACTICE

PRIVIND DISPUNEREA ACESTORA -----	57
5.1. Noțiunea de expertiză judiciară și de constatare -----	57
5.2. Tipuri de expertize judiciare -----	59
5.3. Instituții specializate în expertize criminalistice -----	62
5.4. Expertul judiciar și statutul său procesual-----	63
5.5. Obiectul și obiectivele expertizei judiciare -----	65
5.6. Reguli tactice privind pregătirea dispunerii expertizei judiciare-----	66
5.7. Dispunerea expertizei judiciare. Conținutul ordonanței motivate -----	70
5.8. Dispunerea și efectuarea unui supliment de expertiză -----	71
5.9. Dispunerea și efectuarea unei noi expertize -----	71

CAPITOLUL VI

TACTICA RIDICĂRII DE OBIECTE ȘI ÎNSCRISURI-----

6.1. Obiectele și înscrisurile ca mijloace de probă -----	74
6.2. Noțiunea de ridicare/predare de obiecte și înscrisuri-----	74
6.3. Ridicarea silită de obiecte și înscrisuri-----	75
6.4. Procedura și tactica ridicării obiectelor și înscrisurilor -----	76
6.4.1. Procedura ridicării obiectelor și înscrisurilor în urma predării din inițiativa deținătorului -----	76
6.4.2. Procedura ridicării obiectelor și înscrisurilor din inițiativa organului judiciar-----	76
6.4.3. Tactica propriu-zisă a ridicării obiectelor și înscrisurilor-----	78
6.5. Actul în care se consemnează predarea-primirea sau ridicarea obiectelor și înscrisurilor -----	78

CAPITOLUL VII

TACTICA EFECTUĂRII PERCHEZIȚIEI	81
7.1. Noțiunea de percheziție, importanța și scopul acesteia	81
7.2. Clasificarea percheziției	82
7.3. Pregătirea, dispunerea și efectuarea percheziției domiciliare	83
7.3.1. Tactica pregătirii percheziției domiciliare	83
7.3.2. Dispunerea percheziției domiciliare	85
7.3.3. Efectuarea percheziției domiciliare	86
7.3.4. Reguli tactice ce trebuie respectate de membrii echipei pe timpul percheziției	88
7.3.5. Reguli tactice privind efectuarea percheziției domiciliare	89
7.4. Dispunerea și efectuarea percheziției corporale și a bagajelor	91
7.4.1. Dispunerea percheziției corporale	91
7.4.2. Tactica efectuării percheziției corporale și a bagajelor	91
7.5. Dispunerea și efectuarea percheziției unui vehicul	93
7.5.1. Dispunerea percheziției unui vehicul	93
7.5.2. Tactica efectuării percheziției unui vehicul	94
7.6. Dispunerea și efectuarea percheziției informatice	96
7.6.1. Pregătirea percheziției informatice	99
7.6.2. Obținerea mandatului de percheziție informatică	99
7.6.3. Tactica punerii în executare a mandatului de percheziție informatică	100
7.6.4. Efectuarea percheziției informatice propriu-zise	103

CAPITOLUL VIII

TACTICA ASCULTĂRII PERSOANELOR	107
8.1. Importanța ascultării persoanelor	107
8.2. Reguli generale în materia audierii persoanelor	109
8.3. Pregătirea în vederea ascultării persoanelor	110
8.4. Aprecierea valorii probatorii a declarațiilor obținute	118
8.5. Tactica ascultării persoanei vătămate	120
8.5.1. Cadrul procesual penal al ascultării persoanei vătămate	120
8.5.2. Etapele ascultării persoanei vătămate	121
8.5.2.1. Etapa întrebărilor și lămuririlor prealabile	121
8.5.2.2. Etapa relatării și ascultării libere a persoanei vătămate	122
8.5.2.3. Etapa relatării și ascultării dirijate a persoanei vătămate	123
8.5.2.4. Etapa consemnării declarației persoanei vătămate	124
8.5.2.5. Etapa verificării și aprecierii declarației persoanei vătămate	125
8.6. Tactica ascultării martorului	126
8.6.1. Noțiunea de martor și importanța audierii acestuia	126
8.6.2. Evaluarea probei testimoniale pe parcursul ascultării martorului	127
8.6.3. Cadrul procesual penal al audierii martorului	130
8.6.3.1. Persoanele ce pot fi audiate ca martor	130
8.6.3.2. Drepturile și obligațiile procesuale penale ale martorului	131

8.6.4. Etapele ascultării martorului-----	133
8.6.4.1. Etapa întrebărilor cu privire la persoana audiată-----	133
8.6.4.2. Etapa comunicării drepturilor și obligațiilor-----	134
8.6.4.3. Etapa depunerii jurământului și a declarației solemne-----	134
8.6.4.4. Etapa relatării și ascultării libere a martorului-----	135
8.6.4.5. Etapa adresării de întrebări martorului-----	135
8.6.4.6. Etapa consemnării declarației martorului-----	137
8.6.4.7. Etapa verificării și aprecierii declarațiilor martorilor-----	138
8.7. Tactica ascultării suspectului sau inculpatului-----	139
8.7.1. Calitatea de suspect sau inculpat și importanța ascultării acestuia în procesul penal-----	140
8.7.2. Cadrul procesual penal al audierii suspectului/inculpatului-----	141
8.7.3. Etapele ascultării suspectului sau inculpatului-----	143
8.7.3.1. Etapa verificării identității suspectului/inculpatului-----	143
8.7.3.2. Etapa informării suspectului/inculpatului-----	144
8.7.3.3. Etapa relatării libere de către suspect sau inculpat-----	146
8.7.3.4. Etapa ascultării dirijate a suspectului sau inculpatului-----	147
8.7.3.5. Etapa consemnării declarației suspectului/inculpatului-----	150
8.7.3.6. Etapa verificării și aprecierii declarațiilor suspectului/inculpatului-----	151

CAPITOLUL IX

TACTICA IDENTIFICĂRII PERSOANELOR ȘI A OBIECTELOR -----	153
9.1. Noțiunea, scopul și importanța identificării persoanelor și obiectelor-----	153
9.2. Pregătirea în vederea identificării persoanelor și obiectelor-----	155
9.3. Organizarea activității de identificare a persoanelor și obiectelor-----	158
9.4. Particularități tactice în desfășurarea activității de identificare a persoanelor și obiectelor-----	161
9.4.1. Particularități tactice privind identificarea unei persoane dintr-un grup de persoane-----	162
9.4.2. Particularități tactice privind identificarea unei persoane după fotografie-----	164
9.4.3. Particularități tactice privind identificarea unei persoane după voce și vorbire-----	166
9.4.4. Particularități tactice privind identificarea unei persoane după mers-----	166
9.4.5. Particularități tactice privind identificarea cadavrelor-----	167
9.4.6. Particularități tactice privind identificarea obiectelor-----	169
9.4.7. Particularități tactice privind identificarea animalelor-----	170
9.5. Fixarea rezultatelor activității de identificare-----	171

CAPITOLUL X

TACTICA EFECTUĂRII CONFRUNTĂRII -----	173
10.1. Noțiunea, scopul și importanța confruntării-----	173
10.2. Pregătirea în vederea efectuării confruntării-----	175
10.2.1. Studiarea materialelor din dosarul cauzei-----	176

10.2.2. Cunoașterea persoanelor ce urmează a fi confruntate-----	177
10.2.3. Reaudierea persoanelor ce urmează a fi confruntate -----	177
10.2.4. Întocmirea planului de confruntare -----	179
10.3. Efectuarea confruntării -----	180
10.3.1. Asigurarea climatului corespunzător desfășurării confruntării-----	181
10.3.2. Reguli tactice de efectuare a confruntării-----	181
10.4. Fixarea rezultatelor confruntării -----	183

CAPITOLUL XI

TACTICA EFECTUĂRII RECONSTITUIRII ----- 187

11.1. Noțiunea de reconstituire, obiectul, scopul și importanța acesteia-----	187
11.2. Trăsăturile și funcțiile reconstituirii-----	189
11.2.1. Trăsăturile caracteristice ale reconstituirii-----	189
11.2.2. Funcțiile reconstituirii -----	190
11.3. Principalele tipuri de reconstituire -----	191
11.4. Pregătirea în vederea efectuării reconstituirii -----	194
11.5. Dispunerea, desfășurarea și fixarea rezultatelor reconstituirii -----	196
11.5.1. Dispunerea reconstituirii-----	196
11.5.2. Desfășurarea reconstituirii-----	196
11.5.3. Fixarea rezultatelor reconstituirii-----	199
11.6. Forța probantă a reconstituirii-----	200

BIBLIOGRAFIE ----- 201

CAPITOLUL I

NOȚIUNEA ȘI IMPORTANȚA TACTICII CRIMINALISTICE

1.1. Noțiunea de tactică criminalistică

Apărarea ordinii de drept, cercetarea, descoperirea și judecarea faptelor de natură penală, în general a faptelor ilicite, impune cu necesitate ca întreaga activitate judiciară să se desfășoare, în spiritul legii, pe baze științifice, atât prin folosirea celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, cât și a celor mai noi, eficace și eficiente metode și tactici de efectuare a actelor procedurale, recunoscute și compatibilizate în plan internațional¹.

În viziunea specialiștilor din domeniul juridic, normele de procedură penală² care reglementează desfășurarea procesului penal și a altor proceduri judiciare în legătură cu o cauză penală, nu sunt suficiente pentru asigurarea eficacității în descoperirea și probarea actului infracțional, în dovedirea vinovăției celor implicați în comiterea faptelor infracționale. În acest scop, aceștia consideră că este necesară și conceperea unui anumit mod de acțiune, din partea instituțiilor de aplicare a legii. Ca urmare, penaliștii dreptului modern au argumentat cu succes, că trebuie să se recurgă la diverse tehnici și metode științifice de investigare a realității, precum și la *reguli tactice specifice de efectuare a unor acte procedurale*. În acest fel s-a manifestat necesitatea creării unui sistem științific coerent, destinat investigării faptelor penale, acest sistem fiind înglobat în teoria și practica criminalistică³ modernă, care a redus la procentaje minime riscurile producerii unor erori judiciare⁴. Prin prevenirea producerii de erori judiciare se are în vedere, în special,

¹ A se vedea în acest sens și: Nelu Niță, Eugen Goldan, *Elemente de tehnică criminalistică*, Editura Tehnopress, Iași, 2015, p. 28.

² Conform art. alin. (2) din Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală (NCPP), normele de procedură penală urmăresc asigurarea exercitării eficiente a atribuțiilor organelor judiciare cu garantarea drepturilor părților și ale celorlalți participanți în procesul penal astfel încât să fie respectate prevederile Constituției, ale tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, ale celorlalte reglementări ale Uniunii Europene în materie procesual penală, precum și ale pactelor și tratatelor privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care România este parte.

³ Din analiza punctelor de vedere, exprimate în literatura de specialitate: „Criminalistica este o știință judiciară, cu caracter autonom și unitar, care însumează un ansamblu complex și sistematic de cunoștințe despre mijloace tehnice, procedee tactice și metodologice, ce sunt destinate descoperirii și cercetării infracțiunilor, identificării persoanelor implicate în săvârșirea lor, precum și prevenirii faptelor antisociale”.

⁴ Alexandru Ionaș, *Considerații privind rolul criminalisticii în strategia operațională a unei poliții moderne*, în volumul *Criminalistica - Mileniul III*, Editura „Little Star” Impex S.R.L., București, 2001, p. 18.

prevenirea arestării și condamnării unei persoane nevinovate. Dar pentru aceasta un rol important îl prezintă tehnicile, metodele și tacticile utilizate în scopul aflării adevărului cu privire la faptele și împrejurările cauzei, precum și cu privire la persoana suspectului sau inculpatului. Însă, tot în opinia specialiștilor, în prezent aflarea adevărului este cel mai anevoios proces, mai ales într-o societate complexă și globalizată cum este cea în care trăim, societate care „se dezvăluie pe sine drept un tren de mare viteză, ai căror călători amestecă – în proporții niciodată strict definite – binele și răul, cinstea și necinstea, respectarea legii și ilegalitatea”⁵, călătorii din tren fiind oameni de tot felul: săraci și bogați, cu mai mult sau mai puțină educație, politici și apolitici, cu și fără demnități în stat, oameni care trebuie să fie protejați de lege, oameni care trebuie să aplice legea, etc. În acest tren, oamenii care trebuie să aplice legea, pentru a asigura protecția oamenilor cinstiți și corecți, se află într-o permanentă și dură competiție cu infractorii, fiecare dintre aceștia dorind și încercând să fie cu un pas înaintea celuilalt. În confruntarea dintre cele două grupuri, orice ezitare sau delăsare din partea organelor de urmărire penală, este în măsură să genereze un adevărat dezastru politic, economic, social și cultural.

Tactica criminalistică, ca domeniu integrat al științei criminalisticii, este constituită dintr-un sistem de metode și procedee specifice, bazate pe dispozițiile legii procesual penale, precum și pe experiența pozitivă, generalizată, a organelor de urmărire penală, pe folosirea logicii și psihologiei judiciare, precum și a altor științe aplicate, pentru prevenirea, descoperirea și cercetarea infracțiunilor, în scopul obținerii de rezultate optime, cu cheltuieli minime de efort, mijloace și timp.

Având în vedere cele menționate mai sus, apreciem că *tactica criminalistică* poate fi definită ca fiind: „*acea parte a criminalisticii care cuprinde totalitatea procedeelelor și regulilor, altele decât cele stabilite prin norme de drept procesual penal, privind efectuarea actelor de urmărire penală și în general de efectuare a anchetei penale*”. În același sens, Emilian Stancu aprecia că „*tactica criminalistică este un domeniu care înglobează un ansamblu de procedee și reguli specifice, destinate efectuării unor acte de procedură sau activități procedurale, plecându-se chiar din momentul cercetării la fața locului*”⁶.

1.2. Obiectul de activitate al tacticii criminalistice

Tactica criminalistică cuprinde, în linii generale, tactica efectuării diferitelor activități de urmărire penală.

Ca urmare, *obiectul de activitate al tacticii criminalistice*, îl constituie elaborarea și utilizarea de metode și procedee specifice, rezultate din cercetările proprii sau preluate din alte științe aplicate, pentru realizarea scopului procesului penal, respectiv, acela al aflării adevărului astfel încât nici o încălcare a legii să nu rămână nepedepsită și, în același timp, nimeni să nu fie condamnat pe nedrept.

Mai mult, tactica criminalistică are ca obiect stabilirea modului în care se execută activitățile și sarcinile stabilite, precum și stabilirea regulilor și criteriilor obiective de apreciere a rezultatelor obținute, a calității și pertinentei probelor administrate.

⁵ A se vedea: Emilian Stancu, *Pledoarie pentru criminalistică*, în volumul *Criminalistica - Almanah*, Editura Little Star Impex, București, 2002, p. 7.

⁶ Emilian Stancu, *Criminalistică*, vol. II, ediția a III-a, Editura Actami, București, 1999, p. 27.

1.3. Importanța tacticii criminalistice

Fiind bazată pe dispozițiile legii procesual penale și pe experiența generalizată a organelor de urmărire penală, tactica criminalistică este importantă deoarece este destinată în primul rând să formuleze reguli de organizare și desfășurare a activităților de anchetă, prin tactici referitoare: – la planificarea cercetării infracțiunilor în dosarul cauzei; – la interacțiunea dintre organele de urmărire penală, organele operative de investigație și cele de criminalistică și de efectuare a expertizelor; – la valorificarea sprijinului populației și a mijloacelor mass-media în activitatea de descoperire, cercetare și prevenire a infracțiunilor; – la stabilirea versiunilor criminalistice privind infracțiunea săvârșită, autorii și contribuția acestora la săvârșirea infracțiunii; – la acțiunea de urmărire, reținere și arestare a autorilor infracțiunii la nivel local, național, european și internațional; – la realizarea diferitelor tipuri de combinații tactice, etc.

De asemenea, tactica criminalistică este importantă deoarece trebuie să asigure administrarea și examinarea probatoriului, prin formularea celor mai bune tactici privind pregătirea, efectuarea și fixarea rezultatelor activităților de urmărire penală prevăzute în Codul de procedură penală, respectiv tactici referitoare: – la constatarea infracțiunii flagrante (art. 293, 298 din NCPP); – la cercetarea locului faptei (art. 192, 194-195, 199 din NCPP); – la reconstituire (art. 193, 194-195, 199 din NCPP); – la identificarea persoanelor și a obiectelor (art. 132-134, 137 din NCPP); – la identificarea vocilor, sunetelor sau a altor elemente care fac obiectul percepției senzoriale (art. 132-133, 136 din NCPP); – la examinarea fizică a persoanelor și prelevarea de mostre biologice (art. 190 din NCPP); – la fotografierea și luarea amprentelor suspectului, inculpatului sau ale altor persoane (art. 196 din NCPP); – la identificarea obiectelor (art. 132-133, 135, 160 din NCPP); – la audierea martorilor (art. 114-124, 129, 381 din NCPP); – la audierea persoanei vătămate, a părții civile și a părții responsabile civilmente (art. 111-113, 380 din NCPP); – la audierea suspectului sau inculpatului (art. 107-110, 378, 379 din NCPP); – la efectuarea confruntării (art. 131 din NCPP); – la efectuarea percheziției domiciliare (art. 157-164 din NCPP); – la efectuarea percheziției corporale (art. 165-166, 161 din NCPP); – la efectuarea percheziției unui vehicul (art. 167, 161 din NCPP); – la efectuarea percheziției informatice (art. 168, 161 din NCPP); – la predarea și ridicarea de obiecte, înscrisuri și date informatice (art. 159, 169-171, 523 din NCPP); – la supravegherea tehnică, reținerea, predarea și percheziționarea corespondenței și a obiectelor (art. 524, 138-153 din NCPP); – la conservarea datelor informatice (art. 154 din NCPP); – la dispunerea și efectuarea de expertize (art. 100, 172-178, 180, 181, 184, 191 din NCPP); – la dispunerea și efectuarea de constatări (art. 100, 172, 181¹ din NCPP); – la dispunerea și efectuarea autopsiei medico-legale (art. 185 din NCPP); – la efectuarea reținerii (art. 202-203, 209 din NCPP); – la efectuarea arestării preventive (art. 202-203, 223-227, 238 din NCPP), etc.

Reiterăm încă odată faptul că, în opinia noastră, cel mai important rol al tacticii criminalistice, este acela că se sprijină pe experiența pozitivă a organelor de urmărire penală în cercetarea infracțiunilor (în special procurori și polițiști), și are menirea de a adapta la necesitățile actului concret de investigație, prevederile logicii, psihologiei judiciare, eticii profesionale, etc., pentru a asigura randament maxim mijloacelor tehnice și metodelor utilizate în cauzele penale concrete, aflate în instrumentare.

Tactica criminalistică are un rol important în definirea criminalisticii ca fiind o artă în aflarea adevărului. Acest tip de artă, practică cu bună credință, trebuie înțeleasă și

respectată de toți cei care o practică în procesul muncii lor, cunoscut fiind faptul că de rezultatele activității lor depinde, în cea mai mare măsură, aflarea adevărului și, pe această bază, justiția deplină a soluțiilor date într-o cauză penală. Numai în acest fel justiția poate beneficia, pentru soluționarea celor mai complexe cazuri, de probe certe, pertinente și utile, bazate pe constatări argumentate științifice, completate cu arbitrariul și subiectivismul inerente probațiunii testimoniale (cu martori).

1.4. Principiile tacticii criminalistice

Principiile tacticii criminalistice, decurg din dispozițiile legii procesual penale și din normele deontologice ale desfășurării procesului penal, fără de care nu este posibilă realizarea scopului pe care îl urmăresc organele judiciare.

Principalele principii ale tacticii criminalistice, ce trebuie respectate pe parcursul urmăririi penale în vederea atingerii scopului urmărit, acela al aflării adevărului cu privire la faptele și împrejurările cauzei penale, precum și cu privire la persoana suspectului sau inculpatului⁷, în opinia noastră, sunt următoarele:

a. *principiul legalității*, constând în cunoașterea aprofundată și aplicarea întocmai și cu bună credință a dispozițiilor legale, în toate activitățile de urmărire penală ce se întreprind [8]. Acest principiu, presupune: – un adevărat cult pentru adevăr și dreptate; – mult discernământ în analiza și luarea măsurilor legale care se impun pentru prevenirea, descoperirea și cercetarea infracțiunilor, pentru asigurarea tragerii temeinice și legale la răspundere penală a persoanelor vinovate;

b. *principiul respectării demnității umane*, în orice activitate desfășurată, cunoscut fiind faptul că, supunerea persoanelor aflate în curs de urmărire penală la tratamente cu cruzime, inumane ori degradante se pedepsește prin lege⁸;

c. *principiul prezumției de nevinovăție*, conform căruia, până la condamnarea definitivă și irevocabilă, orice persoană cercetată în legătură cu comiterea unei infracțiuni este considerată nevinovată, sens în care organele de urmărire penală au datoria să administreze cu bună-credință probe atât în acuzarea cât și în apărarea suspectului/inculpatului;

d. *principiul fermității*, potrivit căruia organele de urmărire penală, trebuie să acționeze, cu hotărâre, pentru asigurarea tragerii la răspundere, a celor care au săvârșit infracțiuni, astfel încât nici o persoană vinovată, să nu se poată sustrage răspunderii pentru faptele săvârșite;

⁷ În aflarea adevărului există limite, care rezultă din dificultățile de cunoaștere a faptelor și împrejurărilor care au fost săvârșite cu intenția de a rămâne nedescoperite, precum și din obligația organelor judiciare de a administra probele în condițiile prevăzute de lege, ceea ce este de natură a influența, uneori, cunoașterea acelei realități obiective.

⁸ Într-o democrație dominată din ce în ce mai mult de evoluții fără precedent ale tehnologiilor, nu pot fi permise metode și tactici de cercetare a suspectilor sau inculpaților bazate pe cruzime și tratamente inumane, care nu pot avea alt scop decât smulgerea recunoașterii vinovăției. Asemenea metode de investigație erau specifice inchiziției, care urmărea numai descoperirea așa-numitului „adevăr”, iar pentru obținerea dovezilor, se folosea până și schingiuirea acuzatului în fața unor martori, recunoașterea vinovăției de către acuzat fiind scopul principal al investigațiilor, dovezile obiective fiind neglijate. Acest proces lua în considerare numai declarațiile unor martori, care se bazau pe declarațiile altor martori, astfel procesul putând dura timp îndelungat. Procesul se termina cu o sentință, în care acuzatul putea fi numai nevinovat sau vinovat cu recunoașterea de către acesta a vinovăției.

e. *principiul obiectivității*, care impune organelor de urmărire penală, să folosească cu bună credință multiplele posibilități pe care le oferă tehnica, tactica și metodologia criminalistică, pentru aflarea adevărului în instrumentarea cauzelor penale, astfel încât comportamentul profesional și raționamentul juridic al acestora să nu fie compromis din cauza prejudecăților, a conflictelor de interese sau din cauza influenței altor persoane;

f. *principiul necesității și oportunității*, care presupune analizarea cu bună credință, atentă și critică, a activităților și măsurilor care trebuie întreprinse, pe parcursul desfășurării urmăririi penale, pentru a asigura eliminarea oricăror suspiciuni referitoare la compromiterea probelor, care în final ar fi de natură să afecteze relevanța, concludența și utilitatea lor⁹;

g. *principiul celerității*, care corespunde operativității în luarea tuturor măsurilor care se impun, în soluționarea justă a cauzei, pentru apropierea la maximum posibil, a momentului tragerii la răspundere penală, de momentul săvârșirii infracțiunii, ceea ce are efecte deosebite, inclusiv, în activitatea de prevenire;

h. *principiul confidențialității*, care impune ca organele judiciare să fie precaute și vigilente în asigurarea secretului activităților ce urmează a fi efectuate, precum și a secretului rezultatelor obținute în activitățile desfășurate, pentru a nu face dezvăluiri neintenționate, astfel încât persoanele interesate să nu aibă posibilitatea de a lua măsuri pentru a îngreuna desfășurarea cercetării și aflarea adevărului în cauză; acest principiu este și în conformitate cu art. 285 alin (2) din NCPP, conform căruia procedura din cursul urmăririi penale este nepublică;

i. *principiul planificării și pregătirii*, conform căruia, în orice cauză penală, activitățile de urmărire penală trebuie să fie planificate și pregătite, în mod judicios și temeinic, pentru realizarea scopului pe care îl urmăresc.

Principiile enunțate mai sus nu pot fi privite în mod formal și rigid, numai în individualitatea lor, deoarece ele se intercondiționează reciproc și trebuie respectate cu bună-credință pentru atingerea scopului urmărit, acela al aflării adevărului și al prevenirii erorilor judiciare în instrumentarea cauzelor penale. Respectarea acestor principii, îmbinată cu alegerea celor mai adecvate procedee de tactică criminalistică, în raport cu particularitățile individuale ale cauzelor penale și activităților ce se întreprind în acestea, conduc la desfășurarea unei munci de calitate, menită să asigure o bună finalitate judiciară în fiecare din cauzele instrumentate.

⁹ *Afectarea relevanței probei* constă în aceea că prin compromiterea ei se pot naște dubii în ceea ce privește legătura probei respective cu cauza penală și justa soluționare a acesteia, punându-se la îndoială valoarea acesteia în aflarea adevărului. *Afectarea concludenței probei* constă în aceea că în urma compromiterii probei, dubiile pot conduce la evaluarea ca neesențială a probei, astfel încât aceasta să nu mai aibă nici o contribuție la soluționarea procesului penal. *Afectarea utilității probei* constă în aceea că proba respectivă, datorită compromiterii, nu poate fi utilizată în procesul penal și, ca urmare, nu mai poate clarifica aspecte care nu au fost dovedite prin alte probe.

CAPITOLUL II

TACTICA PLANIFICĂRII ACTIVITĂȚII DE URMĂRIRE PENALĂ

2.1. Noțiunea și importanța planificării urmăririi penale

În cadrul activității complexe de urmărire penală, sarcina organelor judiciare nu se rezumă, simplist, numai la a stabili că a fost săvârșită o anumită infracțiune, de o anumită persoană determinată. Acestea trebuie să administreze toate probele necesare, atât în favoarea cât și în acuzarea suspectului sau inculpatului, pentru aflarea adevărului și pentru lămurirea cauzei sub toate aspectele, în vederea justei soluționări a acesteia. În aceste condiții, organele de urmărire penală au obligația de a stabili: – condițiile și împrejurările concrete în care a fost săvârșită fapta; – modul în care a acționat autorul; – motivația faptei sale; – orice alte date în legătură cu infracțiunea, care constituie elemente importante pentru clarificarea situației de fapt și pentru corecta dozare a pedepsei, ce urmează a fi aplicată, etc. Pentru îndeplinirea tuturor acestor condiționalități un rol important îl are planificarea.

Planificarea activității de urmărire penală este considerată o tactică fundamentală utilizată în descoperirea și cercetarea infracțiunilor, și reprezintă elementul de legătură dintre scopul urmăririi penale și activitățile concrete desfășurate pentru realizarea acestuia. Ca urmare, planificarea urmăririi penale se materializează prin stabilirea obiectivelor urmărite de anchetă, prin versiunile și problemele de clarificat în cauza penală, precum și prin metodele și mijloacele disponibile în vederea clarificării problemelor cauzei penale instrumentate¹⁰.

Noțiunea de planificare a urmăririi penale include studierea, analiza și aprecierea datelor existente referitor la infracțiune, elaborarea versiunilor de lucru, stabilirea activităților ce trebuie întreprinse în procesul de administrare a probelor, precum și stabilirea responsabilităților și termenelor de îndeplinire a activităților întreprinse.

În acest fel, planificarea urmăririi penale asigură într-un mod organizat orientarea tacticii pentru îndeplinirea sarcinilor cercetării criminalistice¹¹, în același timp, constituind o veritabilă activitate creativă de organizare, sistematizare și verificare în practică a datelor și faptelor existente într-o anumită cauză penală, activități care se

¹⁰ A se vedea și: E. Stelzer, *Criminalistica*, vol. I., Editura Științifică Germană, Berlin, 1977, p. 122.

¹¹ Ion Mircea, *Criminalistica*, Editura Lumina Lex, București, 1998, p. 222.

bazează pe valorificarea experienței pozitive a anchetatorului și pe folosirea cunoștințelor sale de drept penal, drept procesual penal, criminalistică, psihologie judiciară, medicină legală, etc.¹²

Importanța planificării activității de urmărire penală constă în faptul că aceasta asigură:

- a. inițiativa organului de urmărire penală în administrarea probelor, cu luarea în considerare a tuturor mijloacelor și metodelor tehnico-științifice și tactice specifice cauzei instrumentate;
- b. realizarea unui autocontrol eficace și eficient din partea anchetatorului;
- c. planificarea, studierea, cunoașterea și respectarea tuturor dispozițiilor legale, incidente cauzei penale aflate în instrumentare;
- d. stabilirea calendarului și a ordinii de prioritate în desfășurarea activităților în procesul urmăririi penale;
- e. luarea în considerare, prevederea și respectarea tuturor drepturilor părților și a celorlalte persoane participante în procesul penal;
- f. direcționarea și orientarea continuă și corectă a cercetărilor în cauza penală, în funcție de probele obținute și administrate;
- g. realizarea la un înalt nivel de calitate a actelor de urmărire penală, cu respectarea tuturor condițiilor de formă și fond impuse de normele legale și de experiența anchetatorului;
- h. lămurirea cauzei sub toate aspectele, inclusiv prin extinderea cercetărilor pentru alte fapte sau făptuitori, în funcție de toate probele administrate;
- i. creșterea celerității urmăririi penale, prin economisirea de timp și folosirea judicioasă a resurselor destinate rezolvării operative și de calitate a cauzei penale;
- j. îmbunătățirea oportunităților și posibilităților de recuperare a prejudiciilor create prin infracțiunile cercetate în cauza instrumentată;
- k. prevenirea săvârșirii de infracțiuni de către persoanele cercetate, precum și de alte persoane, prin efectul descurajator al puterii exemplului.

Din cele prezentate, apreciem că un rol important al planificării activității de urmărire penală, constă în stabilirea judicioasă a sarcinilor ce revin fiecărui membru din cadrul colectivului ce lucrează în cauza penală instrumentată, precum și în stabilirea termenelor la care sunt planificate să fie executate activitățile de cercetare și probare a infracțiunilor cauzei penale. În același sens, considerând planificarea urmăririi penale ca fiind o tactică fundamentală în descoperirea și cercetarea infracțiunilor, care servește realizării scopului procesului penal, Gheorghe Zaharescu aprecia importanța acesteia în: „constatarea la timp și în mod complet a faptelor care constituie infracțiuni, astfel ca, orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nici o persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală, prin determinarea direcțiilor și întinderii cercetărilor necesare elucidării, sub toate aspectele, a faptelor incriminate de lege”¹³.

¹² Constantin Aioanițoiaie, I. E. Sandu (coordonatori) și colectiv, *Tratat de tactică criminalistică*, Editura Carpați, 1992, pp.17-18; M. J. Palmiotto, *Criminal Investigation*, Nelson Hall Publishers, Chicago, Illinois, SUA, 1994, pp. 24-30.

¹³ Gheorghe Zaharescu, *Precizări cu privire la organizarea și planificarea urmăririi penale-planul de urmărire penală*, în *Revista P.C.C.C.* nr. 2/1981, p. 86.